

Täysistunto

Keskiviikko 29.4.2026 klo 14.02—20.36

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Suomen perustuslain 10 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 50/2026 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan, jolle hallintovaliokunnan ja puolustusvaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Oikeusministeri Meri, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.57 **Oikeusministeri Leena Meri** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Suomen turvallisuusympäristö on jatkuvasti heikentynyt nopeasti ja monialaisesti. Muun muassa Venäjän hyökkäyksellä Ukrainaan on ollut perustavanlaatuisia vaikutuksia Suomen ja lähialueen turvallisuuteen. Globaalin turvallisuusympäristön viimeaikaiset nopeat ja ennakoimattomat muutokset heikentävät turvallisuusympäristöä pitkäaikaisesti tavalla, joka korostaa kansallisen varautumisen ja toimintakyvyn merkitystä.

Vastaavasti kuin yleinen turvallisuustilanne myös rikollisuustilanne on järjestäytyneen ja muun vakavimman rikollisuuden osalta kehittynyt ja kehittymässä nopeasti huonompaan suuntaan. Muutoksen taustalla ovat olleet erityisesti vakavan rikollisuuden kansainvälistymisestä seurannut järjestäytyneen rikollisuuden kasvu ja väkivaltaisten toimintamallien yleistyminen. Arvioiden mukaan järjestäytynyt rikollisuus on tulevaisuudessa entistä vaikeammin tunnistettavaa, verkostomaista, monikansallista ja ammattimaista. Suojelupoliisin arvion mukaan Suomen terrorismin uhkataso on tasolla kolme eli kohonnut.

Hallintovaliokunta on viime hallituskaudella vuonna 21 sisäisen turvallisuuden selonteosta antamassaan mietinnössä todennut järjestäytyneen rikollisuuden suunnitelmallisen ja tietojohtoisen torjunnan perustuvan erityisesti rikostiedusteluun ja analyysitoimintaan. Valiokunnan mukaan poliisin toiminnan tueksi tarvitaan nykyistä selkeämpää lainsäädäntöä, joka mahdollistaa vakavampiin rikoksiin ja turvallisuusuhkiin puuttumisen jo aikaisessa vaiheessa. Tuolloin eduskunta hyväksyikin selonteon johdosta kannanoton, jossa edellytetään, että hallitus tehostaa vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa ja tässä tarkoituksessa arvioi lainsäädännön kehittämistarpeet ja sen pohjalta valmistelee tarvittavat lainsäädäntöesitykset.

Vuoden 2025 sisäisen turvallisuuden selonteossa mainitaan yhtenä lainsäädännön kehittämisen toimenpiteenä rikostiedustelulainsäädäntö, joka mahdollistaa nykyistä tehok-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2026 vp

kaamman puuttumisen uhkaperusteisesti muun muassa vakavaan jengi- ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen.

Arvoisa puhemies! Myös perustuslakivaliokunta on useissa lausunnoissaan vuosien saatossa kehottanut valtioneuvostoa selvittämään kotirauhan suojan ja luottamuksellisen viestin suojan uudistamistarpeita. Taustalla ovat esiin nousseet ristiriidat perustuslain kotirauhan suojaa koskevan sääntelyn ja EU-lainsäädännön välillä. Lisäksi valiokunta on pitänyt tarpeellisena perustuslain arvioimista muun muassa vakavan rikollisuuden uudet muodot ja teknologinen kehitys huomioiden.

Myös hallitus pitää järjestäytyntä rikollisuutta vakavana uhkana Suomen turvallisuudelle ja lailliselle yhteiskuntajärjestykselle ja torjuu sitä voimakkaasti.

Hallitusohjelmassa yhtenä tavoitteena on rikostorjunnan vahvistaminen kansalaisten turvallisuuden ja viranomaisia kohtaan koetun luottamuksen lisäämiseksi. Lisäksi poliisi-toimintaa ja sisäisen turvallisuuden suojaamista vahvistetaan ottamalla käyttöön rikostiedustelua koskeva lainsäädäntö, joka mahdollistaisi nykyistä tehokkaammin puuttumisen uhkaperusteisesti muun muassa vakavaan jengi- ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen.

Arvoisa puhemies! Käsillä oleva esitys on valmisteltu oikeusministeriön asettamassa työryhmässä, jonka työtä on ohjannut parlamentaarinen ohjausryhmä. Työryhmän mietinnön lausuntopalautteen johdosta esityksen perusteluita on täydennetty.

Parlamentaarinen ohjausryhmä on valmistelun aikana järjestänyt eduskuntaryhmille asiassa useita kuulemistilaisuuksia, joissa on ollut mahdollisuus saada tietoa lakihankkeesta. Parlamentaarinen ohjausryhmä on katsonut, että esitys voi edetä eduskuntaan hallituksen esitykseksi. Vihreiden ja vasemmistoliiton edustajat jättivät asiassa eriävät mielipiteet.

Nyt käsitellyssä oleva esitys koskee perustuslain muutosta. Esityksellä itsessään ei laajenneta turvallisuusviranomaisten toimivaltuuksia, vaan perustuslain muuttaminen mahdollistaa uusista toimivaltuuksista säätämisen tavallisella lailla. Esityksessä edellytetään, että uusista toimivaltuuksista säädettäessä tavallisella lailla se tehdään tarkkarajaisesti. Säädettävien keinojen on oltava välttämättömiä ja oikeasuhtaisia, ja niihin tulee liittää asianmukaiset oikeusturvatakeet ja valvontajärjestelyt. Ja korostan tätä: esitettyjä muutoksia ei ole tarkoitettu esimerkiksi laajamittaiseen massavalvontaan, eivätkä ne mahdollista sitä.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksellä on siis tarkoitus lisätä yksityiselämän suojaa koskevaan perustuslain 10 §:ään uusia luottamuksellisen viestin salaisuuden ja kotirauhan suojan rajoitusperusteita. Näitä ehdotuksia on yhteensä neljä.

Ensimmäisenä pykälän 2 momentin sääntelyä luottamuksellisen viestin salaisuudesta ajantasaistettaisiin poistamalla nimenomaiset viittaukset kirjeeseen ja puheluun.

Toisena pykälän 3 ja 4 momentin rikosten selvittämistä ja tutkintaa koskevia sanamuotoja uudistettaisiin vastaamaan perustuslain tulkintakäytännössä tapahtunutta muutosta. Molemmissa momenteissa käytettäisiin jatkossa ilmaisua ”rikosten estäminen ja selvittäminen”.

Kolmantena pykälän 3 ja 4 momenttiin lisättäisiin rikostiedustelua koskeva uusi rajoitusperuste. Lailla voitaisiin säätää niistä välttämättömistä toimenpiteistä, jotka sallisivat kotirauhan ja luottamuksellisen viestin salaisuuden suojan rajoittamisen tiedon hankkimiseksi yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta vakavasti uhkaavan vakavan rikollisuuden torjumista varten. Rikostiedustelua koskevat muutokset mahdollistaisivat jatkossa lainsäädännön, jolla esimerkiksi poliisilain mukaisia salaisia tiedonhankintakeinoja käytettäisiin uhkaperusteisesti vakavien rikosten torjumiseksi ennen konkreettista ja yksilöityä rikose-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2026 vp

päilyä. Tietoa voitaisiin hankkia muun muassa järjestäytyneistä rikollisryhmistä ja rikollisverkostoista. Toimivaltuuksia voisivat olla esimerkiksi peitetoiminta, valeosto asunnossa, tekninen kuuntelu tai tekninen katselu asunnossa sekä televalvonta ja telekuuntelu. Mahdollisessa rikostiedustelulainsäädännössä tulee säätää riippumattomasta valvonnasta ja tuomioistuinkontrollista. Valvonnalle on varmistettava riittävät resurssit.

Neljäs muutos on, että pykälän 3 momenttia muutettaisiin siten, että lailla voitaisiin säätää välttämättömistä kotirauhan piiriin ulottuvista toimenpiteistä myös tiedon hankkimiseksi sotilaallisesta toiminnasta taikka sellaisesta muusta toiminnasta, joka vakavasti uhkaa kansallista turvallisuutta. Kyseisellä siviili- ja sotilastiedustelua koskevalla muutoksella mahdollistettaisiin lainsäädäntö, joka sallii tiedustelun toimivaltuuksien käyttämisen myös kotirauhan suojan piirissä, kun ne nyt ovat mahdollisia vain luottamuksellisen viestin salaisuuteen liittyen. Näitä toimivaltuuksia käytännössä käyttävät suojelupoliisi ja Puolustusvoimat. Toimivaltuuksia voivat olla esimerkiksi pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävässä tilassa tapahtuva peitetoiminta, paikkatiedustelu, tekninen kuuntelu tai tekninen katselu.

Tällä hetkellä lainsäädännössä on aukko, joka mahdollistaa pysyväisluonteisessa asumiseen käytettävässä tilassa tapahtuvan kansallista turvallisuutta vakavasti uhkaavan toiminnan suunnittelun ja valmistelun sekä teon toteuttamiseen tarvittavien välineiden ja materiaalien säilyttämisen näissä yksityisissä tiloissa.

Arvoisa puhemies! Perustuslain muutos on käsiteltävä perustuslain säätämisyjärjestyksessä. Suomen turvallisuustilanteen merkittävä heikentyminen ja tarve varautua Suomen kansallista turvallisuutta uhkaavaan toimintaan muodostavat hallituksen näkemyksen mukaan sellaisen poikkeuksellisen tilanteen, jossa perustuslain kiireelliselle muuttamiselle on osoitettavissa välttämätön tarve. Vastaaavasti edellä kuvatut jo tapahtuneet ja ennakoitavat muutokset rikollisuustilanteessa muodostavat sellaisen uhkan yksilöiden ja yhteiskunnan turvallisuudelle, että perustuslain muuttaminen esitetyllä tavalla on välttämätöntä tehdä kiireellisenä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri. — Edustajat voivat pyytää minuutin mittaisia vastauspuheenvuoroja painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Vestman, olkaa hyvä.

15.06 Heikki Vestman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Parlamentaarisesti valmistellulla perustuslain 10 §:n muutosehdotuksella vastataan siis osaltaan Venäjän ja myös järjestäytyneen rikollisuuden uhkaan. Kyse on yksinkertaisesti tästä: hyväksyykö Suomen eduskunta, perustuslainsäätäjä, todella yhä sen, että vihamielisen valtion agentti tai rikollinen sabotööri voi pitää asuntoa turvapaikkanaan ja väärinkäyttää perustuslain kotirauhan suojaa ja sen suojasta vaarantaa Suomen ja suomalaisten turvallisuuden? Ei, tätä ei voida hyväksyä. Kokoomus haluaa suojata Suomea ja suomalaisia.

Perustuslain muutoksesta on levitetty väärää tietoa. Muutosehdotus ei salli tavallisen lainkuuliaisen suomalaisen kotirauhan suojan tai luottamuksellisen viestin salaisuuden murtamista. Se ei salli massavalvontaa eikä mielivaltaista tiedustelua viranomaisen oman mielen mukaan. Perustuslaissa olisi jatkossakin lukot tavallisen suomalaisen kotirauhan suojan ja luottamuksellisen viestinnän salaisuuden turvaamiseksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Antikainen, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2026 vp

15.08 **Sanna Antikainen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomen linja, nykyinen linja ilman tätä muutosta, poikkeaa meidän verrokkimaistamme. Tällä hetkellä, kun Venäjä on Suomen merkittävin turvallisuusuhka ja kun terrorismin uhkataso on as-teikolla kolme/viisi, on selvää, että lakia on muutettava.

Tämä perustuslain muutos antaa mahdollisuuden lisätä tiedusteluviranomaisille lisää toimivaltuuksia. Tässä juuri äsken perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja kertoi, mihin tilanne johtaa, jos me emme tee näitä muutoksia. Tosiaan, jos me emme saa näitä muutoksia aikaan, niin sabotööri, venäläinen vakoja tai terroristi voi jatkossakin aivan vapaasti ja rauhassa kotirauhan piirissä valmistella sellaisia tekoja, jotka ovat Suomea, suomalaisia ja meidän kansallista turvallisuuttamme vastaan, joten vetoan demareihin, [Puhemies koputtaa] että te tullette kannattamaan tätä lakia, koska on kyse Suomen ja suomalaisten turvallisuudesta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tuppurainen, olkaa hyvä.

15.09 **Tytti Tuppurainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me joudumme kohtaamaan uusia turvallisuusuhkia. Ne liittyvät esimerkiksi järjestäytyneeseen rikollisuuteen tai Venäjän vakoiluun ja tiedustelutoimintaan, ja kyllä SDP:n mielestä turvallisuusviranomaisilla on oltava riittävät toimivaltuudet ja keinot torjua näitä rikollisuuden muotoja. Tätä taustaa vasten SDP näkee perustuslain 10 §:ssä kehittämistarpeita, ja meillä on valmius työskennellä yhdessä tämän pykälän uudistamiseksi. Pidämme kuitenkin hyvänä vuoden 2018 tiedustelulakien yhteydessä muodostunutta toimintatapaa, jossa varsinaiset lait, joissa substanssitoimivaltuuksista säädetään, käsiteltäisiin yhdessä perustuslain muutoksen kanssa. Emme näe mahdollisena tehdä muutosta perustuslakiin ilman, että nämä varsinaiset poliisilakien ja muiden lakien substanssisisällöt käsiteltäisiin samanaikaisesti.

Puhemies! Kun nyt on enää alle vuosi eduskuntavaaleihin ja uuden eduskunnan aloittamiseen, emme pidä perusteltuna viedä perustuslain muutosta kiireellisenä lävitse.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen, olkaa hyvä.

15.10 **Petri Honkonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Perustuslakiahan kuuluu muuttaa aina hyvin loivakaarteisesti ja harkiten, ja sille on oltava todella kovat ja vakavat perustelut. Keskustan osalta katsomme, että tämän ehdotuksen yhteydessä esitetyt perustelut ovat sellaisia, ja me tätä ehdotusta kannatamme ja pidämme sitä tarpeellisenä.

Tässähän on oikeastaan kolmesta eri asiasta kyse: siitä, että perustuslain 10 §:n tiettyjä sanamuotoja muokataan vastaamaan nykykäytäntöä, sitten tuodaan näitä kansalliseen turvallisuuteen liittyviä uusia toimivaltuuksia ja sitten tämä rikostiedusteluhan on uusi asia. Haluan sanoa tästä kotirauhan suojasta sen, että esimerkiksi hotellihuone, josta joku Suomen turvallisuutta uhkaava rikollinen toimii, on nauttinut kotirauhan suojaa. Tämä on todella tiukka, eurooppalaisessakin mittakaavassa todella tiukka tulkinta, ja näinhän ei voi olla, että me tämän takia altistetaan Suomi ja suomalaiset turvallisuusuhkille.

Todellakin, niin kuin sanoin, me tätä kannatamme ja huolellista käsittelyä odotamme. Vielä lopuksi esitän toiveen, ettei näin vakavalla asialla käytäisi eduskuntavaalikamppailua.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2026 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

15.11 **Oras Tynkkynen vihr** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puhemies! Perustuslain muuttaminen hallituksen esittämällä tavalla olisi osin hyvin ongelmallista kansalaisvapauksien kannalta, mutta hyvin ongelmallinen on myös se tapa, jolla hallitus yrittää ajaa näin isoa ja periaatteellista muutosta läpi. Hallitus haluaisi tosiaan muuttaa perustuslakia kiireellisessä menettelyssä, niin kuin ministeri Meri edellä kuvasi, vaikka perustuslakivaliokunta on todennut, että kiireellistä menettelyä ei tule käyttää, ellei muutokselle ole poikkeuksellisesti välttämätöntä tarvetta, ja vaikka perustuslakivaliokunta on todennut, että kiireellistä menettelyä voi käyttää vain pakottavissa tilanteissa.

On tärkeää huomata, että perustuslain kiireelliselle muuttamiselle ei piisaa se, että on perustelut, eikä se, että on hyvät perustelut, eikä edes se, että on erinomaisen hyvät perustelut. Pidän sen takia erittäin ongelmallisena nyt yrittää saada tätä isoa periaatteellista muutosta kiireellisessä menettelyssä läpi. Perustuslaki on lain ja järjestyksen peruskallio, jota kuuluukin muuttaa vain harkiten ja ajan kanssa. Sen takia en voi tätä hallituksen esitystä tukea.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Minja Koskela, olkaa hyvä.

15.13 **Minja Koskela vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä salissa on käyty valitettavan paljon keskustelua kansallisesta turvallisuudesta, erittäin valitettavista ja ymmärrettävistä syistä. Kansallinen turvallisuus on meille kaikille puolueille täällä erittäin tärkeä prioriteetti. Siitä huolimatta ja sen vuoksi ajattelen myös niin, että kansallisen turvallisuuden nimissä ei tule puuttua yksilön perus- ja ihmisoikeuksiin enempää kuin on välttämätöntä, ja tähän minusta kytkeytyy tämän esityksen pihvi, niin sanotusti. Eli ajatteleme vasemmistoliitossa niin, että perusoikeuksien heikentämisen sijaan perustuslakia ja sen valvontaa pitäisi vahvistaa eli suomalaisen oikeusvaltion suojamekanismeja on ryhdyttävä vahvistamaan. Kansallista turvallisuutta on toki myös se, että me pidämme tiukasti kiinni niistä periaatteista, jotka tekevät meistä oikeusvaltion. Ajattelen, että tässä suhteessa myös tämä ajatus, että tämä esitys tuotaisiin kiireellisenä, on hieman ristiriitainen, koska jos me annamme tämän kiireellisen menettelyn muodostua pääsäännöksi, niin sitten kyllä rapautetaan sitä järjestelmää, mikä meillä on hyvin toimiva.

Haluan myös komparta tässä edustaja Tuppurasta siinä, että todella on vuosi vaaleihin, [Puhemies koputtaa] niin että tässä ei ole mitään kiirettä tai mitään syytä sille, että tämä tuotaisiin nyt kiireisenä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Löfström, varsågod.

15.14 **Mats Löfström r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Käsittelemme muutosta perustuslain 10 §:ään, joka on yksi keskeisimmistä säännöksistä yksilön yksityiselämän, kotirauhan ja luottamuksellisen viestinnän suojan kannalta. On käynyt selväksi, että lainsäädäntöä on päivitettävä teknologisen kehityksen, turvallisuuspoliittisten riskien ja uusien vakavan rikollisuuden muotojen vuoksi. On myös käynyt ilmi, että perustuslakia on muutettava tämän mahdollistamiseksi, sillä tulkinnan mukaan sitä ei voida tehdä nykyisellä perustuslain sanamuodolla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2026 vp

Ärade herr talman! Utgångspunkten är mycket tydlig: Skyddet för privatlivet är en grundpelare i vår rättsstat. Hemmet ska vara en trygg plats och förtroliga meddelanden ska vara just förtroliga. Samtidigt lever vi i en tid där hotbilderna har förändrats. Organiserad brottslighet, internationella nätverk, cyberhot och säkerhetspolitiska spänningar ställer nya krav på våra myndigheter. Därför måste samhället göra väl avvägda bestämmelser som tryggar grundrättigheter men som samtidigt säkerställer möjligheter för myndigheter att inom klara och väl avgränsade juridiska ramar samt med demokratisk tillsyn göra ett effektivt arbete med att hålla samhället tryggt och säkert.

Puhemies Jussi Halla-aho: Tack. — Edustaja Zyskowicz, olkaa hyvä.

15.15 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Jos Suomeen tulee, sanokaamme, vaikka Iranin vallankumouskaartin lähettämänä neljä terroristia, jotka vetäytyvät johonkin hotellihuoneeseen suunnittelemaan ja valmistelemaan terrori-iskua vaikka juutalaista lastentarhaa kohtaan, joita maailmassa on nähty, niin Suomen viranomaiset eivät tänä päivänä pysty sitä hotellihuonetta kuuntelemaan, jotta voisivat pyrkiä estämään tätä terrori-iskua.

Kun kuuntelin edustaja Tuppuraisen puheenvuoroa, niin alusta tuossa puheenvuorossa päättelin, että hän on valmis tätä esitystä kannattamaan, mutta sitten hän ei ollutkaan siihen valmis ryhmänsä puolesta, koska nämä itse substanssilait eivät ole tässä samassa yhteydessä käsillä. Minä kannustaisin edustaja Tuppuraista sen verran luottamaan maamme seuraavaan hallitukseen, että se tuo tänne nämä substanssilait, jotka tähän kokonaisuuteen liittyvät. Se minua ei yllätä, [Puhemies koputtaa] että eduskunnan kaksi vasemmistolaisinta puoluetta eli vasemmistoliitto ja vihreät ovat yksiselitteisesti tätä vastaan. [Välihuutoja — Atte Harjanne: Ei pidä paikkaansa!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ojala-Niemelä, olkaa hyvä.

15.17 **Johanna Ojala-Niemelä sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kysymys on perustuslain 10 §:n, jossa säädetään yksityiselämän suojasta, uudistamisesta, ja tästä on hallitusohjelmakirjaus, jota hallitus nyt toteuttaa. Myös hallintovaliokunta on ottanut kantaa, että poliisin toiminnan tueksi tarvitaan nykyistä selkeämpää lainsäädäntöä, joka mahdollistaa vakavampiin rikoksiin ja turvallisuusuhkiin puuttumisen jo aikaisessa vaiheessa. Puolustusvaliokunta pitää tätä tärkeänä, ja perustuslakivaliokunta on vuodesta 2016 alkaen kaikkiaan 14 kertaa huomauttanut, että perustuslain 10 §:n muutostarpeita pitäisi arvioida. Tarve syntyy turvallisuusympäristön ja vakavan rikollisuuden lisääntymisestä sekä teknologian kehityksestä.

Pidän tärkeänä, että tämä esitys on täällä käsiteltävänä ja tämä lakiehdotus kohdistuu vain rajattuun määrään tilanteita, jotka hallituksen esityksessä on määritelty. Näen tärkeäksi, että tämä tänne tuodaan, mutta sitten tästä kiireellisyydestä meillä nyt toistaiseksi on eriävä näkemys, eli nähdään, että sitä ei olisi tarpeen käsitellä kiireellisenä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Harjanne, olkaa hyvä.

15.18 **Atte Harjanne vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa ja itse asiassa esityksessäkin menevät nyt vähän puurot ja vellit sekaisin. Tässä on tiet-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2026 vp

tyä ikään kuin teknisluonteista päivitystä. Sitten meidän nykyisille tiedusteluviranomaisille laajennetaan toimivaltaa, mielestäni perustellusti, esimerkiksi tähän kotirauhaan liittyen. Ja sitten on tämä uhkaperustainen rikostiedustelu, periaatteellisesti äärimmäisen merkittävä uusi asia, jolla on omat erilliset kiireellisyyssperusteet, kuten ministerikin tuossa totesi, verrattuna tähän siviili- ja sotilastiedustelupuoleen. Mielestäni tässä esityksessä on ilmeinen riski siitä, että meidän poliisitoiminta ja tiedustelutoiminta menevät sekaisin. On epäselvää, miksi tämä lainsäädäntö tehdään ja mitä kaikkea siitä seuraa, ja se pitäisi huolella puida silloin läpi. Kun näitä esitetään pakettina menemään kiireellisenä, niin yhdyin kyllä siihen kritiikkiin siinä kohtaa, että se olisi kyllä mielestäni sellaista hosumista, ja osaltaan on myös ongelma, että on tällä tavalla yhdessä klimpattu tämä koko setti tähän.

Eli haluaisin ensinnäkin herättää tähän, että edelleen parlamentaarisen ohjausryhmätyönkin jälkeen tämä pitää todella huolella käydä tässä talossa läpi. Kyse on periaatteellisesti todella merkittävästä perustuslain muutoksesta, [Puhemies koputtaa] ja joka ikisen edustajan on silloin syytä hyvin tarkkaan miettiä, mistä ollaan päättämässä ja miksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Yrttiaho, olkaa hyvä.

15.19 **Johannes Yrttiaho vas** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Suomalaisten kotirauhaa voitaisiin nyt esitetyn perustuslain heikennyksen jälkeen loukata sotilas- ja siviilitiedusteluviranomaisten tarpeisiin mutta myös poliisiin havittelemien täysin uusien rikostiedustelun toimivaltuuksien muodossa. Nykyisin tarvitaan konkreettinen ja yksilöity rikosepäily, jotta yksityiselämän suojaa voidaan rajoittaa ja luottamuksellisen viestin salaisuuden ja kotirauhan suojaa loukata. Jatkossa perusteet voisivat olla väljemmät, ja ne perustuisivat enemmän oletuksiin ja uhkaan, eivät konkretiaan. Mielivallan vaara tässä on ilmeinen.

Poliisi- ja tiedusteluviranomaiset haluavat tyypillisesti maksimoida valtuutensa, [Sanna Antikainen: Ei pidä paikkaansa!] mutta demokraattisessa oikeusvaltiossa tällaiset pyrkimykset tulee kyetä myös torjumaan. Kotirauhan ja perhe-elämän suoja turvaavat yksilön vapautta julkisen vallan puuttumiselta ja ovat demokraattisen oikeusvaltion kulmakivi. Kotirauhan suojan heikentämisen ja valtuuksien laajentamisen tiellä riskinä on jopa poliittisten mielipiteiden valvonnan mahdollistaminen. [Puhemies koputtaa — Sanna Antikainen: Ei pidä paikkaansa! Lopettakaa tuollainen!] Tällainen on ominaista pikemminkin poliisivaltioille ja totalitaarisille järjestelmille kuin demokraattisille oikeusvaltioille. [Puhemies koputtaa — Ben Zyskowitz: Nehän te tunnette hyvin!] Mielestäni näitä pidäkkeitä ei pidä avata.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pauli Kiuru on poissa. — Edustaja Lahdenperä, olkaa hyvä.

15.21 **Milla Lahdenperä kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nykyinen perustuslain 10 § suojaa vahvasti kotirauhaa ja viestin salaisuutta, joka on demokratian ydin, mutta nyky muodossaan se luo myös katvealueita, joissa vakavaa rikollisuutta ja vieraan valtion vakoilua voidaan valmistella viranomaisen ulottumattomissa. Tiedustelu ja rikos torjunta edellyttävät varhaista uhkaperusteista tiedonhankintaa, ja juuri tähän nykyinen perustuslaki asettaa liian tiukat rajat. Nyt tehtävä muutos ei ole pois kansalaisten oikeuksista, vaan niiden puolesta. Perustuslain 22 § velvoittaa julkista valtaa turvaamaan perusoikeu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2026 vp

det. Järjestäytynyt rikollisuus ja vieraan vallan vaikuttaminen uhkaavat äärimmillään ihmisten henkilökohtaista turvallisuutta, vapautta ja koskemattomuutta. Näiden uhkien torjuminen on osa perusoikeuksien suojelua. Tämä perustuslain muutos on keino päivittää oikeusvaltion välineet vastaamaan nykytodellisuutta, ja mielestäni asia on kiireellinen molemmilta kanteilta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitos. — Edustaja Anna-Kristiina Mikkonen, olkaa hyvä.

15.22 **Anna-Kristiina Mikkonen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On totta, että niin Euroopan kuin Suomen turvallisuustilanne on perustavanlaatuisesti muuttunut viime vuosina. Entistä vaikeammat ja vakavammat uhkat kohdistuvat myös meille tänne Suomeen. Kotirauha ja luottamuksellisen viestin suoja ovat hyvin keskeisiä perusoikeuksia, perusoikeuksia, joihin puuttuminen voi tapahtua vain tarkoin rajatusti ja vain välttämättömyyteen rajatusti. Perustuslain muutos on hyvä käsitellä yhdessä poliisilain ja muiden niiden lakimuutosten kanssa, joilla nämä perustuslain muutoksella mahdollistettavat lisävaltuudet otettaisiin käyttöön. Samalla tulisi säätää myös niiden valvonnasta ja kontrollista.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

15.23 **Tiina Elo vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perustuslain tehtävä on suojata sekä ihmisiä että yhteiskunnan turvallisuutta. On totta, että turvallisuusympäristömme on muuttunut, ja siksi pidän tärkeänä, että uusiin turvallisuusuhkiin haetaan ratkaisuja. Jokainen ehdotus perustuslaissa turvattujen perusoikeuksien rajaamiseksi vaatii kuitenkin erityistä huolellisuutta ja tarkkaa punnintaa.

Edustaja Harjanne tässä edellä kuvasi hyvin tämän lakikokonaisuuden ongelmallisuutta. Suhtaudun myös erittäin kriittisesti esitettyihin muutoksiin uhkaperusteisen rikostiedustelun osalta. On periaatteellisesti todella iso muutos, jos rikostiedustelu ei enää jatkossa edellyttäisi konkreettista rikosepäilyä.

Perustuslakia ei tulisi muuttaa tavallisen lain tarpeista käsin, kuten nyt ollaan tekemässä, ja on todella ongelmallista, että periaatteellisesti näin merkittävä asia pyritään viemään läpi kiireellisenä ilman riittävän painavia perusteita. Sen takia en tätä kokonaisuutta voi kannattaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

15.24 **Veronika Honkasalo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Osallistuin itse näihin kuulemisiin, joita edustajille järjestettiin. En tullut vakuuttuneeksi siitä, että nimenomaan näin järeitä toimenpiteitä tarvitaan, vaikka on totta samanaikaisesti, että kohtaamme yhä viheliäisempiä turvallisuusuhkia ja turvallisuusongelmia.

On surullista, että olemme tilanteessa, jossa yksityisyydensuojaa koskevaan perustuslain kymppipykälään ollaan kajoamassa jo toistamiseen lyhyen ajan sisällä. Edellisen keran saman pykälän rajoitusperusteita laajennettiin vuonna 2018 tiedustelulakien säätämiseksi, ja valitettavasti ei voi välttyä siltä, että yksityisyydensuojaa kiirehditään heikentämään aina, kun kokoomus ja perussuomalaiset pääsevät yhdessä hallitukseen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2026 vp

Yksityisyyden ja kotirauhan rajoittaminen rikostorjunnassa ilman kytkentää yksilöitävissä oleviin rikoksiin tai tekijöihin mahdollistaisi aiempaa huomattavasti heikommin kohdennetut ja väljemmin perustellut viranomaistoimivaltuudet.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

15.25 **Heikki Autto kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministeri Mernelle tämän hallituksen esityksen esittelemisestä ja tuomisesta eduskuntaan, ja kiitos myös parlamentaariselle ryhmälle ja edustaja Vestmanille siitä, että tätä on hyvin laajassa parlamentaarisessa prosessissa viety eteenpäin. Nämä lait ovat paitsi välttämättömiä myös kii-reellisiä Suomen turvallisuuden vahvistamisen kannalta.

Ehkä sellainen näkökulma, jota ei ole vielä keskustelussa nostettu esiin, on se, että nämä siviiliviranomaisten toimivaltuudet liittyvät nykyään aivan olennaisesti myös kovan turvallisuuden tuottamiseen, koska valitettavasti Venäjä käy aggressiivista sotaa Eurooppaa ja länttä vastaan. Tuota sotaa käydään monin eri tavoin. Sitä kutsutaan hybridisodankäyn-niksi, ja yksi sen ilmenemismuodoista on se, että erilaisia crime as a service, järjestäyty-neen rikollisuuden tarjoamia palveluksia saatetaan hyödyntää sitten näitten hybridiopeera-tioiden toteuttamiseen. Jotta meillä ei ole tällaisia crime as a service -palveluksia tarjolla meidän yhteiskuntamme horjuttamiseen, tarvitaan kyllä [Puhemies koputtaa] kaikkia näitä tässä esitettäviä muutoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koskinen, olkaa hyvä.

15.26 **Johannes Koskinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä esityshän liittyy vähän pidemmässä ajanjaksossa tehtyihin muutoksiin lainsäädännössä, jotka koskevat esimerkiksi terroristista rikollisuutta tai järjestäytynyttä rikollisuutta, uusia rikollisuuden muotoja, ja joissa vaaditaan sitten ehkä tasapainoa, että myöskin viranomaisvaltuudet ovat ajan tasalla. Tämä liittyy myös siihen, että näitten vakavimpien rikosten valmistelu on nyt rangaistavaa, ja senkin selvittämiseen tarvitaan ehkä hiukan laveampia toimivaltuuksia kuin tämänhetkinen tilanne on. Eli niin kuin tuossa parlamentaarisen työryhmän valmistelussa todettiin, tämä nykyinen perustuslain säännös on liian rajaava, mutta nämä muutokset pitää tehdä hyvin hallitusti ja tarkoin, että ne kohdistuvat juuri niihin välttämätömiin tarpeisiin, joita tämän tiedustelun ja sitten rikosten selvittämisen ja estämisen osalta tarvitaan. Tätä työtä varten meillä on hyvä olla ne tarkat esitykset, mitä ollaan tekemässä poliisin toimivaltuuksien osalta ja mitä sotilastiedustelun, [Puhemies koputtaa] ja sitten nämä yhdessä käsitellä — perustuslainmuutos normaalissa järjestyksessä, jolloin hyvin pian vaalien jälkeen olisivat sitten saatettavissa voimaan myös nämä eduskuntalakien muutokset.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

15.28 **Juha Hänninen kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! On tärkeää sanoa tämä selkeästi: esityksessä ei anneta viranomaisille uusia toimivaltuuksia, eikä sillä säädetä konkreettisista keinoista puuttua kotirauhaan tai viestinnän salaisuuteen. Lakia muutetaan kohti tämän päivän edellytyksiä. Joku voi olla huolissaan, kun puhumme perustuslaista, että avaako tämä esitys tien kansalaisten massavalvonnalle. Selkeä vastaus on: ei,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2026 vp

näin ei tule käymään. Esitys rajaa soveltamisalan vain yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta vakavasti uhkaavaan vakavaan rikollisuuteen, joka edellyttää jatkossakin konkreettista ja perusteltavissa olevaa yhteyttä uhkaan. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kokko, olkaa hyvä.

15.29 **Jani Kokko sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tunnistan tässä keskustelussa paljon niitä elementtejä, joita käytiin läpi melkein kymmenen vuotta sitten, kun tiedustelulait hyväksyttiin — niitä pelkoja, mitenkä kunniallisille kansalaisille, heidän yksilönsuojalleen, käy: onko uhkana massavalvonta, muita asioita yksilönvapaudelle? Ne kaikki pystyttiin julkisessa keskustelussa kumoamaan. Nyt tässäkin keskustelussa tuntuu nousevan ylisuuria pelkoja siitä, mihinkä perustellut viranomaisten valtuuksien lisäämiset ja lainsäädäntömuutokset oikeasti liittyvät.

Mutta samanaikaisesti täytyy yhtyä kyllä muun muassa edustaja Tuppuraisen ja Ojala-Niemelän näkökulmaan siitä, että olisi hyvä se, että myös nämä substanssilait käsiteltäisiin tämän perustuslain muutoksen kanssa samanaikaisesti, ja myös se, että tämä ulotettaisiin ensi vaalikaudelle, sillä näin merkittävä asia perustuslain näkökulmasta ei mielestäni anna mahdollisuutta siihen, että tätä voitaisiin kiireellisesti viedä lävitse.

Sinällään olen kyllä samaa mieltä siitä, että turvallisuusviranomaisella pitää olla riittävät valtuudet ja oikeudet kansallisten uhkien torjumiseksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

15.30 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on tullut monia hyviä näkökohtia asian osalta. Kun katsotaan tätä turvallisuustilannetta ja järjestäytyntä rikollisuutta ja teknologista kehitystä, niin me tarvitaan uusia työkaluja ja sen tyyppisiä toimenpiteitä, että me voidaan ennakkoltakin katsoa asioita jo enemmän. Tässä on kyllä niin perustavaa laatua olevasta asiasta kyse, kun mennään kotirauhaan ja sitten luottamuksellisiin viesteihin ja muihin, että sen osalta ihan luonnollista olisi, että pystyttäisiin erillislailla näyttämään, minkä tyyppiset ne rajaukset näissä kysymyksissä on, ennen kuin tätä perustuslain kokonaisuutta avataan. Olisi ollut erittäin tarpeellista, että tämä kokonaisuus olisi viety yhtä matkaa, koska silloin me tiedettäisiin, mikä tilanne tulee olemaan. Kansalaisten huolta esimerkiksi nyt tässä edustaja Kokon hyvin esiin nostamassa tiedustelulain uudistuksessa pystyttiin avaamaan silloin tuolla keskustelulla, ja tässäkin varmasti pitäisi käyttää vähän samanlaista näkökulmaa. Mutta näen, että tämä siirto yli vaalien on paikallaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kari, olkaa hyvä.

15.31 **Mika Kari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kansallista turvallisuutta vakavasti vaarantavalle toiminnalle ei saa Suomessa antaa lainsäädännön suojaa. Nimenomaan tiedustelulakien yhteydessä tuli tämä termi ”vakavasti vaarantava” toiminta. Silloin määriteltiin lainsäädännössä hyvin tarkasti tämän vakavimman tason turvallisuusriskit ja niihin riittävät toimivaltuudet. Tämän tiedustelulakien muuttamisen yhteydessä — jossa sain olla myös mukana yhtenä ajopuun juoksuttajana, sanotaan niin — jotta saimme lain kreivin aikaan voimaan, niin piti tuoda myös substanssilait perustuslain muuttamisen yhteydessä, jotta saatiin tarvittava enemmistö ja jotta saatiin riittävä kuva siitä tiedustelu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2026 vp

toiminnan kokonaisuudesta, ei pelkästään turvallisuushuolet — jotka me kaikki jaamme — vaan myös yksityiskohdat saatiin käsiteltyä yhtä aikaa. Sen takia on äärimmäisen tärkeää, että nytkin substanssilait perustuslain muutoksen yhteydessä käydään läpi.

Yhden asian haluan vielä nostaa, kun huomaan, että on sekunti aikaa: tämä uhkaperusteinen rikostorjunta. Kuinka monessa eurooppalaisessa maassa uhkaperusteinen rikostorjunta on käytössä? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Razmyar, olkaa hyvä.

15.32 Nasima Razmyar sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kotirauha ja luottamuksellisen viestin suoja ovat keskeisiä perusoikeuksia, ja ajattelen, että ne ovat oikeastaan myös koko meidän oikeusvaltion periaatteita ja ennen kaikkea pilareita. Niiden muuttamisessa pitäisi olla erityisen tarkkana, koska se vaatii myös kansalaisten luottamusta ja myös jonkinlaista hyväksyttävyyttä.

Suomalaisten turvallisuus, myöskin kansallinen turvallisuus, on tietenkin meille kaikki kaikessa. Ilman muuta kaikki me ymmärrämme, että ympärillämme olevat uhat ovat muuttuneet myös järjestäytyneen rikollisuuden osalta. Siihen pitäisi pystyä puuttumaan, ja sitä pitäisi pystyä ennen kaikkea myöskin ehkäisemään.

Arvoisa puhemies! Aivan kuten ollaan tässä kuultu, tämä valmistelu nyt ei valitettavasti vakuuta meitä. On mahdotonta antaa avointa valtakirjaa hallitukselle tästä valmistelusta, kun kysymys on tosiaankin myös suomalaisten perusoikeuksia koskevasta asiasta. Aivan kuten tässä ollaan todettu, tämän eteenpäinvieminen kiireellisesti ei tunnu oikealta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Oikeusministeri Meri, noin neljä minuuttia, olkaa hyvä. — Odotatteko, ministeri, hetken? Nyt mikrofoni on päällä.

15.34 Oikeusministeri Leena Meri: Kiitos, arvoisa puhemies! Oikein hyvä keskustelua oli kuunnella, mutta nyt pitää muistaa, että meillä on vakava tilanne. Meidän turvallisuustilanne on muuttunut, terrorismin uhka on korkealla, ja vakava rikollisuus on jatkuvasti ilmiönä muuttuva, kansainvälistynyt ja vaikeammin havaittava. Me olemme oikeastaan jo myöhässä. Tilanne on se, että meidän pitäisi saada nämä lait mahdollisimman nopeasti voimaan. Täällä hyvin esimerkiksi edustaja Zyskowiec toi esille, että meillä on tilanteita, että voi käyttää kotia tai hotellihuonetta turvapaikkana ja tehdä erilaista suunnittelua, [Johannes Koskinen: Hotellihuonetta ei voi!] ja arvatkaa vaan, onko se tiedossa — kyllä muun muassa Venäjän tiedustelutoiminta tietää meidän lain aukot. He menevät nykyisin kotiin, ja me emme voi mennä sinne arvioimaan sitä, jos vaikka rikollisjoukko saapuu tänne ja me tiedämme, että siellä on kansainvälinen jengipäällikkö, ja me tiedämme, että hän tulee porukan kanssa, meillä on tiedustelutietoa, mutta me emme voi mennä sinne kuuntelemaan, mitä he tekevät. Voi olla, että me myöhästytään. Riskeeraammeko me ihmisten turvallisuuden, kansallisen turvallisuuden? Tämä keskustelu oli siinä mielessä monien osalta huolestuttavaa.

Vihreiden ja vasemmistoliiton mielipiteet ja näkemykset eivät sinänsä yllätä, koska he ohjausryhmässä jo jättivät eriävän mielipiteen, ja tämä oli tiedossa. Ohjausryhmään työskenteli vuoden. Mutta ehkä ovat tulleet yllätyksenä — tuossa virkamiestenkin kanssa keskustelin siitä — sosiaalidemokraattien ulostulot, koska te ette ohjausryhmän aikana ole tuoneet vaatimuksia siitä, että te haluaisitte nyt samaan aikaan nämä substanssilait. Tämä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2026 vp

on tullut virkamiehillekin yllätyksenä. [Johannes Koskinen: Sinne nimenomaan haluttiin teksteihin!] Se oli erikoista, koska olisi tietysti hyvä tietää. Mutta huomasin, että teidän kriittikki ei oikeastaan kohdistu tähän lainsäädäntöön. Ehkä edustaja, ryhmäpuheenjohtaja Tuppurainen nosti joitain kehittämistarpeita. En tiedä, toitteko te, edustaja Koskinen — Koskinen oli ainakin mukana tässä ryhmässä — siellä näitä huolia, koska te kuitenkin katsoitte, että tämä laki voi edetä eduskuntaan. [Johannes Koskinen: Kyllä!] Toki teidän ei pitäisi antaa sitten sitä näkemystä, että voi edetä eduskuntaan, jos olettekin eri mieltä. Minulla on pieni pelko, ettei tässä nyt vain ole jotain muuta takana, mutta hätä ei ole tämän näköinen. Nyt kuuntelen tätä, ja yhteinen huoli näytti olevan ainakin SDP:llä se, että kunhan saadaan ne substanssilait, niin tätä voidaan käsitellä, ja jopa kiireellisenä.

No, olen keskustellut tänään sisäministerin kanssa, ja hän sanoi, että poliisilaki on lähdössä pikapuoliin lausunnoille ja se tulee tuossa oliko viikolla 35 eduskuntaan. Perustuslakivaliokuntahan voi tätä käsitellä, ja te voitte ratkoa sitä, ja kun odotetaan sisältölait, niin sitten te saatte ne lait. Mutta todellakin me voimme tuoda ne lait ja sisäministeriö voi tuoda ja puolustusministeriö voi kertoa omista lainsäädäntöhankkeistaan, niin että jos se tästä on kiinni, niin sitten ne tuodaan. Mutta toivon, että se on oikeasti sitten se perustelu, koska tämä on tullut hieman yllätyksenä.

Minun on silti pakko kuulijoita varten sanoa tämä, vaikka eivät ole yllätyksiä nämä vasemmiston kommentit, että luodaan lisää suojamekanismeja ihmisten perusoikeuksille. Totta kai niillä on suojamekanismeja. Totta kai perustuslakivaliokunnalla säätäessään lakeja on tiukat kynnykset, joskus jopa harmillisen tiukat minun mielestäni, [Ben Zyskovicz: Kyllä!] mutta semmoista se elämä on, ja saadaan olla eri mieltä. Mutta siis kun väitetään, että tämä ratkaisisi ongelman, niin eihän se nyt ratkaise sitä ongelmaa, jos meillä on aukkoja niin, että meillä tehdään rikoksia ja suunnitellaan rikoksia jossain kotona ja sinne ei päästä tiedustelemaan.

On hyvä, että tämä keskustelu jatkuu, mutta me tuomme teille tätä substanssilainsäädäntöä, niin että sitten me päästään käsittelemään kiireellisenä, koska näillä asioilla on kiire. Me olemme jo myöhässä. [Sanna Antikainen: Erinomainen vastaus, kiitos!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Vielä puolustusministeri Häkkänen, kaksi minuuttia, olkaa hyvä.

15.38 Puolustusministeri Antti Häkkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä Venäjän uhan näkökulmasta vain: Ensinnäkin sotilastiedustelulla on kriittisen tärkeä vaikutus ja merkitys ennaltaehkäistä sotilaallisten uhkien ja hybridiuhkien kohdistuminen Suomeen. Se on kriittisen tärkeää, kuten monille turvatiloissa on huomautettu. On kaikkien tiedossa, myös Venäjän tiedossa, että meidän perustuslaki antaa tällaisen käytännössä suojatun turvapaikan kotirauhan piirissä asunnoissa, lomamökeillä ja muutamissa muissa harjoittaa laitonta vakoilua, tiedustelua, sabotaasitoiminnan valmistelua, muita toimintoja ja käyttää siihen rikollisryhmiä ja muita hyväksi. Eli nämä kietoutuvat yhteen.

Onko tällä hankkeella kiire? [Sanna Antikainen: Edustaja Harjanne, kuunnelkaa nyt!] On. Turvallisuusympäristö voi kehittyä arvaamattoman nopeasti. Emme tiedä, onko tässä kuinka paljon aikaa minkäkinlaisiin turvallisuusuhkiin. Sen takia tällaisessa turvallisuusympäristössä ei pitäisi yhtäkkiä ryhtyä viivyttämään asiassa, jolle on näköjään olemassa aika laaja tuki täällä kuitenkin. Sen takia tämä on välttämätön muutos, ja sitä pidetään myös kiireellisenä tarpeena. Turhaa riskinottoa myöskään valtiollisten vihamielisten

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2026 vp

toimien kohdistumiseksi Suomeen pitäisi välttää, ja nyt se mahdollisuus edelleen on olemassa. Pyydämme myös siihen nyt laajaa yhteisymmärrystä täältä. Jos se edellyttää sitä, että myös substanssilait, esimerkiksi sotilastiedustelun puolelta, tuodaan samassa yhteydessä, siihen on valmius. Aivan kuten kymmenen vuotta sitten, kun tehtiin tämä koko järjestelmä tiedustelulakeihin, se tehtiin aivan vaalikauden lopussa, substanssilait yhdessä ja kiireellisellä muuttamisella, eli nyt on aivan samat edellytykset olemassa tähän.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.40.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.48.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 8 käsittelyä. — Siellä ensimmäisen puheenvuoron käyttää edustaja Yrttiaho. Olkaapas hyvä.

19.48 **Johannes Yrttiaho vas:** Puhemies! Perustuslain muutos ei voi olla tavallisen lainsäädännön säätämisen tarpeelle alisteinen tai siihen liittyvä sivutuote, joten perustuslain muutoksiakaan ei tulisi arvioida kulloinkin käsillä olevien lainsäädännön tarkistustarpeiden kautta vaan itsenäisesti ja tavallisen lain muutoksille valtiosääntöoikeudellisia edellytyksiä asettavana.

Nyt vaikuttaa ilmeiseltä, että valmistellun perustuslain muutosehdotuksen taustalla ovat tavallisten lakien muutostarpeet, jotka liittyvät rikostiedusteluun sekä siviili- ja sotilastiedusteluviranomaisten toimivaltuuksien lisäämiseen. Perustuslakia ei siis nyt tarkastella ja kirjoiteta omana kokonaisuutenaan omassa kontekstissaan vaan koska edellä mainituilla viranomaisilla on pyrkimys saada läpi lakimuutoksia, jotka perustuslaki nyt estää.

Uhkaperusteisen rikostiedustelun lisääminen perustuslain 10 §:n 3 ja 4 momenttiin kotirauhan suojan ja luottamuksellisen viestin suojan rajoitusperusteeksi ei ole hyväksyttävää. Se antaisi mahdollisuuden rajoittaa näitä perusoikeuksia ilman yksilöityä henkilöön kohdistuvaa rikosepäilyä epämääräisin ja väljin perustein. Voimassa oleva perustuslain 10 § edellyttää, että kotirauhan piiriin tai luottamuksellisen viestin salaisuuteen puuttuvat poliisin toimivaltuudet perustuvat konkreettiseen ja yksilöityyn rikosepäilyyn, vaikka rikos ei olisi vielä ehtinyt toteutetun teon asteelle.

Kuten ylimmät laillisuusvalvojat ovat todenneet, rikostiedustelu on epämääräinen käsite ja sen kohdentaminen hyvin väljää. Rikollisuuden torjunta ei edellytä kajoamista perusoikeuksiin vaan on yleinen yhteiskunnallinen tehtävä. Sitä toteuttavat poliisin ohella lukuisat eri tahot. Kotirauhan loukkaaminen sotilas- ja siviilitiedustelun toimivaltuuksien lisäämiseksi ja tietojen saamiseksi sotilaallisesta ja kansallista turvallisuutta vaarantavasta toiminnasta 3 momenttiin esitetyillä muutoksilla ilman yksilöityä rikosepäilyä ei sekään ole hyväksyttävissä. Sotilaallinen toiminta on nykyisin menetelmin paljastettavissa ilman kotirauhan loukkaamista. Myös jo voimassa oleva 4 momentti antaa tähän riittävät mahdol-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2026 vp

lisuudet. Mikä ylipäänsä voisi olla sellaista sotilaallista toimintaa, jonka havaitsemisen kotirauhan suoja estäisi?

Kansallinen turvallisuus puolestaan on hallintokäytännössä ollut perusteluna varsin erilaisille toimille. Se on epämääräinen käsite ja soveltuu siksi tavattoman huonosti perusoikeuksien rajoittamisperusteeksi. Peruste on aikaisemmin jo lisätty luottamuksellisen viestin suojaan koskevaan 4 momenttiin, mutta nyt esityksessä se ehdotetaan laajennettavaksi myös 3 momentin kotirauhan suojan rajoittamisperusteeksi. Kotirauhan suojan kaventaminen rajoittaa yksityiselämän suojaan luottamuksellisen viestin suojaan merkittävästi syvemmin ja laajemmin käsittäessään myös muun muassa perheenjäsenet. Kotirauhan ja perheelämän suoja turvaavat yksilön vapautta julkisen vallan puuttumiselta ja ovat demokraattisen oikeusvaltion kulmakivi.

Kun viranomaiset voivat jo nykyisin rajoittaa kotirauhan suojaan rikosepäilyn perusteella, on vaikea nähdä, mitä uutta toisi epämääräisen kansallisen turvallisuuden käsitteen lisääminen 3 momentin rajoitusperusteeksi. Kun lailta edellytetään täsmällisyyttä ja tarkkarajaisuutta, on selvää, että silloin kun kyse on rikosten selvittämisestä, lukuisat rikoslain säännökset tulisivat joka tapauksessa sovellettaviksi entiseen tapaan huolimatta perustuslain muutoksesta. Rajoitusperusteen laajentamisen merkittävä riski sitä vastoin on, että se voisi mahdollistaa myös poliittisten mielipiteiden valvonnan. Perustuslain 10 §:n 3 momentti onkin pidettävä näiltä osin ennallaan. Sekä perustuslain 10 §:n 3 momentin käsite ”rikosten selvittäminen” että 4 momentin ”rikosten tutkinta” esitetään tässä esityksessä muutettavaksi muotoon ”rikosten estäminen ja selvittäminen”.

Voimassa olevassa lainsäädännössä on perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella irtauduttu jo melko kauas perustuslain sanamuodosta mahdollistettaessa rikosperusteisten salaisten tiedonhankintakeinojen käyttö jo ennen rikosten tapahtumista tai tietoa siitä. Tämä kehitys ei ole ollut ongelmaton. Perustuslain 10 §:n sanamuoto on voi olla perusteltua muuttaa 3 ja 4 momentissa vastaamaan tätä muuttunutta tulkintakäytäntöä, mutta vain sillä edellytyksellä, että muutos ei johda rajoitusperusteen alan laajentamiseen entisestään. Lakiluonnoksesta annettujen lausuntojenkin perusteella on ilmeinen riski, että rajoitusperusteen ala tosiasiallisesti kuitenkin laajenee esitetyn muutoksen myötä. Muutosesitys perustuslain 10 §:n 2 momenttiin on perusteltu. Viestintäteknologian nopean muutoksen vuoksi on syytä käyttää yleiskäsitettä. Mutta, puhemies, katson, että hallituksen esityksen lakiehdotukselle perustuslain 10 §:n 3 ja 4 momenttien muuttamisesta ei olisi olemassa hyväksyttäviä perusteita. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Vestman.

19.54 **Heikki Vestman kok:** Arvoisa puhemies! Suomen turvallisuusympäristö on perustavanlaatuisella tavalla ja pysyvästi muuttunut. Muutoksen syytä on ennen muuta Venäjä, sen aggressiivisuus ja ennakoimattomuus. Suomesta on viimeisten vuosien aikana karkotettu diplomaattisella peitteellä toimineita venäläisiä tiedustelu-upseereita, kuten nyt käsitellyssä olevassa hallituksen esityksessä on todettu. Venäjän tiedustelu- ja turvallisuuspalvelut ovat reagoineet lisäämällä agentti- ja illegaalitoimintaa, joka tukeutuu yksityisessä käytössä oleviin tiloihin ja kotirauhan piiriin. Venäjä tekee hybridivaikuttamista Suomessa ja julkisuuden tietojen perusteella muissa Euroopan maissa myös sabotaaseja käyttämällä niihin rikollisia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2026 vp

Samaan aikaan järjestäytyneen rikollisuuden uhka kasvaa. Se kansainvälistyy, ammatti- maistuu ja väkivaltaistuu. Digitalisaatio ja tekoäly tuovat rikollisille uusia mahdollisuuksia. Tämä on uhka lailliselle yhteiskuntajärjestykselle ja viime kädessä jokaisen suomalaisen turvallisuudelle.

Parlamentarisesti valmistellulla perustuslain 10 §:n muutosehdotuksella vastataan osaltaan tähän merkittävään turvallisuusympäristön muutokseen ja Venäjän uhkaan. Perustuslain rajoitteen vuoksi vihamielisen valtion vakooja tai terroristi voi tänä päivänä asunnossa suunnitella, valmistella ja kommunikoida Suomen turvallisuutta vakavasti uhkaavaa toimintaa sekä säilyttää tekovälineitä tätä varten ilman huolta turvallisuusviranomaisen tiedustelusta.

Kokoomus ei hyväksy sitä, että vihamielisen valtion agentin, rikollisen, sabotöörin tai terroristin annetaan pitää asuntoa turvapaikkanaan ja väärinkäyttämällä perustuslain kotirauhan suojaa vaarantaa vakavasti Suomen ja suomalaisten turvallisuuden. Emme hyväksy myöskään sitä, että järjestäytyneen rikollisuuden annettaisiin voimistua kotirauhan suojan ja luottamuksellisen viestin salaisuuden turvin.

Perustuslaissa olisi ehdotuksen mukaan jatkossakin lukot tavallisen suomalaisen kotirauhan suojan ja luottamuksellisen viestin salaisuuden turvaamiseksi. Pidän vastuuttomana sitä, että eräät edustajat ovat tänäänkin tässä salissa levittäneet väärää tietoa perustuslain muutosesityksestä. Perustuslain muutosesitys ei salli lainkuuliaisen suomalaisen kotirauhan suojan tai luottamuksellisen viestin salaisuuden murtamista tai puuttumista niihin. Se ei salli massavalvontaa, eikä se salli tiedustelua viranomaisten oman mielen mukaan, siis mielivaltaisesti. Korjaan seuraavassa tarkemmin esitettyjä väriä väitteitä.

Arvoisa puhemies! Ensin on keskeistä ymmärtää, ettei perustuslaki itsessään anna viranomaisille tiedustelutoimivaltuuksia vaan niistä on säädettävä erikseen tavallisella lailla. Perustuslain muutosesityksessä on kyse niistä reunaehdoista, joilla toimivaltuuksia voidaan säätää. Perustuslain 10 §:ssä säädetään tosiaan siis yksityiselämän suojasta ja sen osana kotirauhan suojasta ja luottamuksellisen viestin salaisuudesta. Kotirauha ja luottamuksellisen viestin salaisuus ovat suomalaisille kalliita oikeuksia ja valtiosääntötraditiossamme vahvimmin suojattuja perusoikeuksia. Nämä oikeudet eivät kuitenkaan ole nykyisinkään ehdottomia. Hyväksyttävistä perusteista rajoittaa niitä säädetään pykälän 3 ja 4 momentissa. Momenttien kvalifioidut lakivaraukset tarkoittavat, että perusteet kotirauhan ja luottamuksellisen viestin salaisuuden rajoittamiseksi on säädetty täsmällisesti ja tyhjentävästi perustuslain tekstissä.

Nyt siis momenttien tekstiin ehdotetaan kahta uutta rajoitusperustetta: ensinnäkin sotilas- ja siviilitiedustelun mahdollistamista kotirauhan suojan estämättä sekä toiseksi vakavimman järjestäytyneen rikollisuuden rikostiedustelun mahdollistamista kotirauhan suojan ja luottamuksellisen viestin salaisuuden estämättä. Toisin kuin julkisessa keskustelussa on väitetty, kotirauhan ja luottamuksellisen viestin salaisuuden korotettua perusoikeus-suojaa ei poisteta perustuslaista. Toimivaltuuksien säätäminen ja näiden oikeuksien rajoittaminen ei olisi tavallisella lailla jatkossakaan mahdollista millään muilla kuin perustuslain tekstissä säädetyillä perusteilla ja vain välttämättömistä syistä. Lisäksi toimivaltuuden tulee täyttää yleiset rajoitusedellytykset, kuten täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimus.

On selvä, että perustuslain tekstiin nyt esitetyt ilmaisut ”kansallista turvallisuutta vakavasti uhkaava vaara” ja ”yksilön ja yhteiskunnan turvallisuutta vakavasti uhkaava vakava

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2026 vp

rikollisuus” eivät mahdollista eikä niiden tule mahdollistaa tiedustelutoimivaltuuksia tavallisten suomalaisten lainkuuliaiseen elämään eivätkä edes vähäisiin rikoksiin.

Arvoisa puhemies! Toiseksi niin sotilas- ja siviilitiedustelulta kuin rikostiedustelulta edellytetään kohdentamista. Perustuslain muutosehdotus ei mahdollista kaiken kattavaa massavalvontaa. Suora sitaatti rikostiedusteluperusteen perusteluista: ”Tietoliikennetiedustelun kaltaisen toimivaltuuden säätäminen ei olisi mahdollista ehdotetun sääntelyn puitteissa. Tavallisessa lainsäädännössä tulisi säätää täsmällisesti ja tarkkarajaisesti perusoikeuksia rajoittavien toimivaltuuksien käyttämisen edellytykset, mukaan lukien niiden henkilöllinen kohdentaminen.” Käytännössä uhkaperusteinen rikostiedustelu edellyttää kohdentamista tietoiseen rikolliseen toimintaan. Suora sitaatti perusteluista: ”Yksittäisen henkilön toiminta kuuluisi lähtökohtaisesti rajoitusperusteen piiriin vain, jos se tapahtuu tietoisesti osana rikollisorganisaatiota.”

Puhemies! Kolmanneksi tämän salin keskustelussa on annettu ymmärtää tarkoituksella väärin, että perustuslain muutos salli mielivaltaisen tiedustelun. Se ei sitä salli. Sekä sotilas- ja siviilitiedusteluperuste että rikostiedusteluperuste edellyttävät tiedustelutoimivaltuuksien käytölle riippumattoman tuomioistuimen ennakoivalvontaa eli lupaa. Tämä on todettu yksiselitteisesti esityksen perusteluissa. Perustuslakivaliokunta valvoo ennakkollisesti ja eduskuntaa sitovasti lain säätämisvaiheessa, että lailla säädettävät toimivaltuudet täyttävät perustuslain vaatimukset, mukaan lukien tämän ennakkollisen oikeusturvan vaatimuksen. Lopulta tuomioistuin valvoo tiedustelutoimivaltuuksien käytön lainmukaisuutta ennakoivalvonnalla sekä perus- ja ihmisoikeusvelvoitteiden mukaisuutta viime kädessä perustuslain 106 §:n jälkikontrollimandaatilla.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Löfström poissa. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

20.02 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Tämä perustuslain 10 §:n muuttaminen koskee yhtä oikeusvaltiojärjestelmämme ydinkysymyksistä. Kyse on yksityiselämän suojasta ja sen suhteesta yhteiskunnan turvallisuuteen. Tämä esitys ei synny kevein perustein. Perustuslain muuttamiseen tulee aina suhtautua pidättyväisesti, mutta pidättyväisyys ei saa merkitä toimettomuutta tilanteessa, jossa perustuslain nykyinen sanamuoto ei enää vastaa tosiasiallista turvallisuusympäristöä eikä edes sitä tulkintakäytäntöä, jota me itse jo noudatamme.

Arvoisa puhemies! Suomen turvallisuusympäristö on muuttunut nopeasti. Järjestäytynyt ja kansainvälinen rikollisuus on ammattimaistunut, digitalisoitunut ja muuttunut väkivaltaisemmaksi. Samalla vieraat valtiot hyödyntävät rikollisia verkostoja ja kotirauhan piiriin jääviä tiloja osana tiedustelu- ja vaikuttamistoimintaansa. Nykyinen perustuslain 10 § sitoo viranomaisten toimivaltuudet pitkälti yksilöityyn ja konkreettiseen rikosepäilyyn. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että viranomaiset voivat joutua katsomaan sivusta tilanteita, joissa vakava uhka on tunnistettu, mutta rikos ei ole vielä ehtinyt konkretisoitua eikä siksi ole mahdollista toimia ajoissa. Nyt käsiteltävä esitys vastaa tähän pitkäaikaiseen ja laajasti tunnustettuun ongelmaan huomioiden aiemmat yritykset ratkaista ongelma perustuslaissa.

Arvoisa puhemies! On tärkeää sanoa tämä selkeästi: esityksessä ei anneta viranomaisille uusia toimivaltuuksia eikä sillä säädetä konkreettisia keinoja puuttua kotirauhaan tai viestinnän salaisuuteen. Lakia muutetaan kohti tämän päivän edellytyksiä. Joku voi olla

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2026 vp

huolissaan, kun puhumme perustuslaista, että avaako tämä esitys tien kansalaisten massa-valvonnalle. Selkeä vastaus on: ei avaa. Esitys rajaa soveltamisalan vain yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta vakavasti uhkaavaan vakavaan rikollisuuteen ja edellyttää jatkossakin konkreettista ja perusteltavissa olevaa yhteyttä uhkaan.

Arvoisa puhemies! Tämä ei ole perusoikeuksien purkamista vaan niiden ajantasaistamista tilanteessa, jossa perusoikeuksia uhkaavat vakavasti juuri ne ilmiöt, joihin viranomaiset eivät nyt pääse ajoissa puuttumaan. Kun rikollisuus ja vihamielinen valtiollinen toiminta hyödyntävät perustuslaillisia suojia toimintansa kilpenä, meidän velvollisuutemme on varmistaa, ettei perustuslaista tule rikollisuuden turvasatamaa. Siksi pidän tätä esitystä perusteltuna, harkittuna ja välttämättömänä jatkovalmistelun lähtökohtana. —Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kokko poissa, edustaja Harjanne poissa. — Edustaja Nieminen, olkaa hyvä.

20.06 Mira Nieminen ps: Arvoisa puhemies! Turvallisuus on kaikkien asia. Hallituksen ohjelman yhtenä hyvin keskeisenä tavoitteena on rikostorjunnan vahvistaminen. Tämän ei tule olla mitään abstraktia tavoitteiden tavoittelua vaan hyvin konkreettista työtä kansalaisten turvallisuuden ja viranomaisiin kohdistuvan luottamuksen lisäämiseksi. Hallitusohjelma lähtee mielestäni oikeasta näkökulmasta, missä poliisilain ja viranomaistoimivaltuuksien on aidosti tuettava rikostorjuntaa tämän päivän todellisuudessa, ei eilisessä toimintaympäristössä.

Arvoisa puhemies! Poliisin ja muiden viranomaisten toimintakenttä on muuttunut perustavalla tavalla. Vakava ja järjestäytyneet rikollisuus on entistä ammattimaisempaa, kansainvälisempää ja teknologiaa tehokkaasti hyödyntävää. Rikolliset toimivat verkostoissa, jotka soluttautuvat ja muuttuvat nopeasti, mistä esimerkkinä se, että hyvinkin vakavat rikokset crime as a service -tilauspalveluina ovat lisääntyneet, ja näissä käytetään yhä nuorempia tekijöitä. Ilmiö on rantautunut Suomeen, ja näistä olemme ensimmäiset kokemukset ikävästi myös saaneet. Viestintä tapahtuu salatuilla verkkoalustoilla ja viestintäympäristöissä, jotka usein ovat kotirauhan suojan piirissä ja saavuttamattomissa.

Tosiasiaa ei voida siis sivuuttaa. Rikolliset kulkevat askeleen edellä viranomaisia. Ellemme kykene vastaamaan tähän kehitykseen, jääme jälkeen yhä pysyvämmiin. Rikollisuus ei pysähdy siksi, että meidän lainsäädäntömme on kankea, hidas ja varovainen. Päinvastoin juuri siksi lainsäädännön aukkoja ja rajoitteita hyödynnetään sen itsetarkoitusta vastaan. Valtiolla on velvollisuus varmistaa, että viranomaisilla on keinot pysyä mukana ja tarvittaessa ennakoita uhkia ennen kuin ne konkretisoituvat vakavina rikoksina ja turvallisuusuhkina.

Arvoisa puhemies! Eduskunnan hallintovaliokunta on jo vuoden 21 sisäisen turvallisuuden selonteon yhteydessä nostanut järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan, joka perustuu nimenomaan rikostiedusteluun ja analyysiin. Tavoitteena on puuttua vakavampiin rikoksiin ajoissa ennaltaestävämmiin ja ennen kaikkea ennen kun vahinkoa tapahtuu. Sama viesti toistuu painokkaammin sisäisen turvallisuuden selonteoissa 25 ja 26 tänä vuonna, joka on valmistunut juuri nyt. Sen mukaan vakavampien rikollisuusilmiöiden tehokas ennaltaestäminen edellyttää nykyistä vaikuttavampaa ja uhkaperusteisempää sääntelyä. Tämä hallituksen esitys vastaa nyt tähän tarpeeseen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2026 vp

Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä on syytä selventää ja painottaa, että tämä tosiaankaan ei ole esitys siitä, että olisi jollain tavalla massavalvontaa. Kyse ei ole yleisestä tai satumanvaraisesta kansalaisten seuraamisesta, eikä se ole oikeusvaltion periaatteista luopumista. Kyse on harkituista, tarkkarajaisista ja kohdennetuista toimenpiteistä, jotka kohdistuvat vain vakavampaan rikollisuuteen ja todellisiin turvallisuusuhkiin. Toimenpiteet perustuvat uhka-arvioon, ennakkovalvontaan ja tiukkoihin edellytyksiin. Käyttö ei ole viranomaisen mielivallan varassa. Päätösvalta toimenpiteiden aloittamisesta kuuluu tuomioistuimille. Esitykseen liittyy niin riippumaton ennakkokontrolli kuin vahvat oikeussuojakeinot jälkeensä.

Arvoisa puhemies! Korostan vielä, että nykyisessä tilanteessa perustuslain 10 §:n kotirauhan suoja koskeva sääntely ja sen tulkinta ovat johtaneet siihen, että vakavaa ja järjestäytyntä rikollisuutta harjoitetaan suojassa, johon viranomainen ei pääse puuttumaan riittävän ajoissa. Tämä ei voi olla perustuslain tarkoitus, vaan vastapuolella on nähtävä ihmisten oikeus turvallisuuteen. Perustuslakivaliokunnassa olemme toistuvasti ja johdonmukaisesti edellyttäneet näiden säännösten muutostarpeen arviointia nimenomaan vakavan rikollisuuden uusien muotojen ja teknologisen kehityksen vuoksi.

Parlamentaarinen työryhmä on tehnyt tässä perusteellisen ja tarkan työn. Perustuslaki ei saa olla rikollisen turvakilpi. Se on kansalaisten turva. Kun turvallisuusympäristö muuttuu, on myös lainsäädännön muututtava, myös perustuslain.

Arvoisa puhemies! Lopuksi: Hallituksen esitys ei murena perusoikeuksia vaan pyrkii tasapainottamaan ne uudessa todellisuudessa. Se vahvistaa viranomaisten kykyä ennaltaesittää vakavia rikoksia, turvata ihmishenkiä ja ylläpitää yhteiskuntajärjestystä, kaikkien turvallisuus edellä. Juuri sitä varten perustuslaki ja sen suoja ovat olemassa. On meidän vastuullamme huolehtia siitä, että laki suojaa kansaa eikä rikollisia. Tässä ajassa se edellyttää rohkeutta päivittää myös perustuslaillista kehikkoa, ja siksi tämä esitys on paitsi perusteltu myös välttämätön. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen poissa, edustaja Holopainen, Mari, poissa. — Edustaja Ronkainen, olkaa hyvä.

20.12 Jari Ronkainen ps: Arvoisa puhemies! Suomen perustuslaki turvaa jokaiselle vahvan yksityiselämän suojan. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että koti on suojattu ja viestintä — puhelut, viestit ja muu yhteydenpito — on lähtökohtaisesti loukkaamatonta. Viranomaiset eivät voi puuttua niihin oikeuksiin ilman tarkkaa ja laissa säädettyä perustetta. Viime vuosina toimintaympäristö on kuitenkin muuttunut: vakava ja järjestäytyntä rikollisuus on kehittynyt, ja samalla myös kansalliseen turvallisuuteen kohdistuvat uhat ovat kärjistyneet. Tällaisiin vakavampiin uhkiin on pystyttävä reagoimaan ennalta.

Tänään käsitellyssä oleva hallituksen esitys koskee perustuslain 10 §:n muuttamista. Kyse on siitä, että lakiin lisätään mahdollisuus rajoittaa kotirauhan suoja ja luottamuksellisen viestin salaisuutta välttämättömissä tilanteissa, jotta viranomaiset voivat hankkia tietoa vakavasta rikollisuudesta ja kansallista turvallisuutta uhkaavasta toiminnasta.

Arvoisa puhemies! Nykytilanteessa perustuslain suoja on hyvin tiukka. Se on oikeusvaltion kannalta tärkeä, mutta samalla se tarkoittaa, että viranomaiset voivat monessa tapauksessa puuttua tilanteisiin vasta siinä vaiheessa, kun rikos on jo tapahtunut tai uhka on jo konkretisoitunut. Käytännössä tämä näkyy erityisesti rikostiedustelussa. Jos viranomaisilla ei ole riittäviä keinoja hankkia tietoa ennakolta, vakaviin rikoksiin tai turvallisuusuhkiin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2026 vp

puuttuminen vaikeutuu. Esityksen taustalla onkin tarve mahdollistaa se, että kaikkein vakavimpiin uhkiin voidaan puuttua ajoissa, ei vasta jälkikäteen.

Tässä esityksessä ratkaisu on selkeä. Perustuslakiin lisätään mahdollisuus säätää lailla sellaisista tiedonhankintakeinoista, jotka ulottuvat myös kotirauhan piiriin tai viestinnän suojaan, kun kyse on vakavasta rikollisuudesta tai kansallista turvallisuutta uhkaavasta toiminnasta. Lisäksi mahdollistetaan tiedon hankkiminen sotilaallisesta toiminnasta tai muusta vastaavasta toiminnasta, joka voi vakavasti uhata yhteiskuntaa. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että viranomaisille annetaan mahdollisuus toimia ennakoivammin. Kyse ei ole siitä, että valvontaa lisättäisiin yleisesti, vaan siitä, että kaikkein vakavimmissa tilanteissa on olemassa keinot toimia ajoissa.

On tärkeää korostaa, että tämä esitys ei poista perusoikeuksien suojaa. Päinvastoin, lähtökohtana on edelleen se, että yksityiselämän suoja on vahva ja siihen puuttuminen on poikkeus. Esityksessä korostetaan välttämättömyyttä, tarkkarajaisuutta ja sitä, että kaikista toimivaltuuksista säädetään lailla. Lisäksi toimintaan liittyy valvontaa ja oikeusturvaa, jotta varmistetaan, että keinoja käytetään vain silloin, kun siihen oikeasti on peruste.

Arvoisa puhemies! Kysymys ei ole siitä, valitsemme turvallisuuden tai perusoikeudet. Kysymys on siitä, pystymmekö turvaamaan molemmat samanaikaisesti. Jos viranomaisilla ei ole keinoja toimia ajoissa, jäävät vakavimmat uhat liian helposti torjumatta. Jos taas toimivaltuudet eivät ole tarkkarajaisia, vaarantuu se luottamus, johon oikeusvaltio rakentuu. Siksi ratkaisu on tasapainoinen: annetaan viranomaisille tarvittavat keinot kaikkein vakavimpiin tilanteisiin, mutta rajataan niiden käyttö tiukasti lakiin ja valvontaan. — Kiitos. [Heikki Vestman: Erinomainen puhe!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Antikainen poissa. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

20.16 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Ymmärrämme vihreissä sääntelytarpeen siviili- ja sotilastiedustelun osalta, ja pidämme esitystä lähtökohtaisesti perusteltuna. Toimivaltuuksien säätäminen parantaisi mahdollisuuksia hankkia tietoa sotilaallisesta toiminnasta ja kansallista turvallisuutta vakavasti uhkaavasta toiminnasta ja torjua valtion suvereniteettiin kohdistuvia uhkia. Toimivaltuudet on kuitenkin rajattava vakavimpiin ja välttämättömiin tilanteisiin.

Arvoisa puhemies! Suhtaudumme kuitenkin erittäin kriittisesti esitettyihin muutoksiin niin sanotun uhkaperusteisen rikostiedustelun osalta. Sen osalta katsomme, ettei ole esitetty riittävän painavia perusteita, jotta esitettyä merkittävää yksityisyydensuojan rajoitusta voitaisiin pitää välttämättömänä. Jatkossa rikostiedustelu ei enää edellyttäisi konkreettista rikosepäilyä. Nykyisin rikostiedustelu kytkeytyy konkreettiseen rikosepäilyyn, ja tiedustelulla pyritään luomaan edellytyksiä rikosten estämiseen ja paljastamiseen.

Koska perusteet perustuslain muuttamiselle eroavat merkittävästi siviili- ja sotilastiedustelun ja rikostiedustelun osalta, olemme prosessin aiemmissa vaiheissa esittäneet, että ne tulisi käsitellä erikseen.

Esityksen yksityiskohtaiset vaikutukset riippuvat viime kädessä ehdotetun perustuslain säännöksen nojalla säädettävän tavallisen lainsäädännön sisällöstä ja siinä säädetyistä viranomaisten — tarkoittaa pääasiassa poliisia — toimivaltuuksista. Vihreissä korostamme, että perustuslakia ei tulisi muuttaa tavallisen lain tarpeista käsin, kuten tässä tapauksessa ollaan tekemässä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2026 vp

Menettelyn osalta kritisoimme myös sitä, että näin tärkeä asia pyritään viemään läpi kiireellisenä ilman riittävän painavia perusteita. Käynnissä on kuitenkin vaalikauden viimeiset valtiopäivät, joten perustuslain muutokset olisi mahdollista saada verrattain nopeasti säädettyä, vaikka ne jätettäisiin lepäämään vaalien yli.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Vestman, olkaa hyvä.

20.19 Heikki Vestman kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Salissa väki vähenee, mutta halusin nyt vielä hieman summata yhteen tätä perustuslain muutosesityksestä käytyä keskustelua ja vielä kerrata, millainen parlamentaarinen prosessi tässä on taustalla:

On tärkeää huomata, että tässä perustuslain muutosesityksessä, joka koskee siis perustuslain 10 §:ää, ei ole kyse hallituksen aloitteesta lähteneestä tai hallituspuolueiden keskenään valmistelemasta perustuslain muutoksesta. Perustuslakivaliokunta on kaikkiaan 14 kertaa kuluneen kymmenen vuoden aikana lausunnoissaan edellyttänyt hallituksen arvioivan perustuslain 10 §:n muutostarpeita ottaen huomioon muun muassa vakavan rikollisuuden uudet muodot ja tapahtuneen teknologisen kehityksen. Eli valiokunta on nimenomaisesti edellyttänyt muutostarpeiden arviointia. Toiseksi eduskunta on hyväksynyt viime kaudella sisäisen turvallisuuden selonteon johdosta yksimielisesti lausuman, että hallituksen tulee selvittää ja arvioida lainsäädännön kehittämistarpeet ja niiden pohjalta valmistella tarvittavat lainsäädäntöesitykset järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi. Tämä muutosesitys pohjaa näihin kannanottoihin.

Lisäksi tätä perustuslain muutosesitystä on valmisteltu siis parlamentaarisen ohjausryhmän ohjauksessa. Ohjausryhmä on kokoontunut toistakymmentä kertaa vuoden aikana. Olemme kuulleet useita oikeusoppineita, laillisuusvalvojat sekä turvallisuusviranomaisia. Olemme kiinnittäneet erityistä huomiota eduskuntaryhmien lausuntoihin tästä perustuslain muutosesityksestä. Ohjausryhmässä hyvässä yhteistyössä SDP:n ja keskustan sekä hallituspuolueiden edustajat hyväksyivät lopulta kannanoton, jonka mukaan perustuslain muutoshanke voi edetä hallituksen esitykseksi eduskunnan käsittelyyn. Nyt olemme siis tässä vaiheessa. Tällaisella laajalla parlamentaarisella tuella valmisteltu hanke on saatettu eduskunnan käsittelyyn.

Puhemies! Tulkitsen tätä käytyä keskustelua siten, että tälle hyvälle parlamentaariselle yhteistyölle on hyvät edellytykset myös tämän esityksen eduskuntakäsittelyssä. SDP:n edustajathan ilmaisivat aiemmin tukensa sinänsä tälle perustuslain muutoshankkeelle. Näin sitä keskustelua siis tulkitsin. Siinä keskustelussa tunnistettiin selkeästi turvallisuusympäristön perustavanlaatuisen muutos ja Venäjän uhka, jotka ovat tämän muutoshankkeen taustalla ja keskeisiä perusteluja.

No, tämä parlamentaarinen ohjausryhmä ei siis ottanut nimenomaisesti kantaa perustuslain muutoksen kiireellisyyteen. Edelleen tulkitsen tätä keskustelua siten, että jos tässä joi-tain eri näkemyksiä on esiintynyt, ne ovat koskeneet tätä kiireellisyyttä, siis nyt nimenomaan niiden oppositiopuolueiden — tai SDP:n — taholta, jotka tätä lakihanketta ja sen saattamista eduskuntakäsittelyyn sinänsä tukivat. Sovimme silloin siinä parlamentaarises-sa ohjeistusryhmässä, että tähän kiireellisyyteen palataan tavanomaisen ja huolellisen pe-rustuslakivaliokunnan käsittelyn jälkeen. Eli en pidä tietenkään toivottavana sitä, että poiket- en tästä tämä kiireellisyys torjuttaisiin ennen kuin tämän talon mietintövaliokunta on tehnyt huolellisen työnsä. Tietenkin vakava huoli muodostuu kyllä siitä, jos tällaisen isän- maan turvallisuuden kannalta kriittisen tärkeän lainmuutoksen kiireellinen voimaantulo

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2026 vp

torjutaan ennen kuin edustajilla laajasti tässä talossa on riittävät tiedot kiireellisyyden perusteista, jotka siis kytkeytyvät tähän turvallisuusympäristön muutokseen.

Aiemmassa keskustelussa tuotiin esille SDP:n toimesta se toive, että tämä perustuslain muutoshanke käsiteltäisiin samoihin aikoihin eduskunnassa kuin ne tavallisella lailla säädettävät toimivaltuudet tiedusteluviranomaisille, joita siis tämä perustuslain kymppipykälän muutos mahdollistaisi. Siis pidän aivan mahdollisena sellaista vaihtoehtoa, että me perustuslakivaliokunnassa aloitamme nyt kevätkaudella työn tämän muutosesityksen parissa, kuulemme laajasti asiantuntijat ja aloitamme käsittelyn mutta saattaisimme tämän valiokunnan mietinnön tänne saliin valmiiksi vasta syyskaudella — siis silloin, kun SDP:n toiveen mukaisesti eduskuntaan olisi saatu nämä siviili- ja sotilastiedustelulakien muutokset ja sitten rikostiedustelutoimivaltuuden mahdollistava lainmuutos. Pidän tätä mahdollisena menettelytapana ja toivonkin, että tästä löydettäisiin se yhteinen tie. Tämä Suomen kannalta niin tärkeä lainmuutos ei nyt ainakaan jäisi tämmöisiin prosessuaalisiin syihin kiinni.

Sitten tässä keskustelussa aiemmin viimeksi edustaja Hopsu nosti esille vaalien läheisyyden. No, nyt on tärkeää huomata, että perustuslakivaliokunnan aiemmasta käytännöstä tai tämän talon valtiopäiväkäytännöstä ei muodostu ehdotonta estettä käsitellä perustuslain muuttamista tässä vaiheessa vaalikautta. Siis päinvastoin vaalikauden 2015—2019 tiedustelulainsäädäntöhanke ja sitä edellyttänyt perustuslain 10 §:n, siis saman pykälän, muutos tehtiin nimenomaan vaalikauden lopussa. Eduskuntahan hyväksyi tuolloin perustuslain muutoksen kiireellisenä vasta lokakuussa 2018 ja tavalliset lait vasta maaliskuussa 2019, ja eduskuntavaalit pidettiin huhtikuussa 2019. Perustuslain muutos hyväksyttiin siis tuolloin aiemmin, alle 200 päivää ennen eduskuntavaaleja, ja valiokunta piti mietinnössään kiireellistä säätämisyjärjestystä tuolloin mahdollisena perustellen sitä nimenomaan turvallisuusympäristöä koskeneilla muutoksilla.

Puhemies! Lopuksi totean sen, että perustuslain muuttaminenhan on viime kädessä perustuslainsäätäjän eli Suomen eduskunnan harkintaan kuuluva asia, siis poliittinen arvio ja päätös. Se vaatii tietenkin huolellista ja vakavaa harkintaa, erilaisten riskien punnintaa. Totean sen, että suuri on vastuu sillä tässä salissa, jonka äänestyspäätöksen vuoksi Venäjän muodostamaa uhkaa suomalaisille ei voitaisi tehokkaasti torjua.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koskinen, olkaa hyvä.

20.26 Johannes Koskinen sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Vestman kuvaili aivan oikein parlamentaarisen työryhmän tekemää työtä, jossa hienosäädettiin näitä perustuslain 10 §:n muutoksen sanamuotoja ja myöskin lisättiin sinne perusteluihin kuvailua siitä, minkälaisia tavallisen lain muutoksia poliisilain- ja tiedustelulainsäädännön puolelle oltaisiin tekemässä. Ne ovat edelleen hyvin summittaisia tietysti tuossa, kun niitä on vain lyhyesti kuvailtu tämän perustuslain muutoksen esityksessä.

On tärkeä huomata, että perustuslakia ei voida viedä niin yksityiskohtaiseksi tämmöisen tavallaan yksittäisen perusoikeuden poikkeaman määrittelynkään yhteydessä niin, että siellä voitaisiin hyvin tarkasti, riittävän tarkasti, käyttötilanteita määritellä tai että sen nojalla annettavan valtuuttavan lainsäädännön sisältöä voitaisiin niin eksaktisti kertoa, että olisi riittävän tarkka kuva niitä käyttötilanteita varten myös siitä, missä ne laillisen menettelyn, perusoikeuksien mukaisen menettelyn, rajat kulkevat.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2026 vp

Sen takia tämäntyyppisessä asiassa on hyvä katsoa, mitä siellä tapahtuu sitten niiden mahdollisesti lavennettavien valtuuksien puolella perustuslaissa ja mitä niiden nojalla siten säädetään tavallisissa laeissa. Nyt meillä tiedossa olevien faktojen mukaan hallituksen esitys poliisin rikostiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi tulisi kahdessa vaiheessa. Ensimmäinen vaihe ei vaatisi perustuslain muuttamista, ja se oli tarkoitus antaa keväällä, ja nyt se ilmeisesti on tulossa ennen kesää tai juhannuksen alla. Toinen vaihe poliisin rikostiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi on valmistelussa ja ilmeisesti lähdössä lausuntohierrokselle — taisi ministeri siitä mainita — mutta sen esityksen antaminen menee varmaankin syksyyn. Sitten on vielä Rajavartiolaitoksen rikostiedustelua koskevan lainsäädännön muutokset, joissa voi olla elementtejä, jotka kaipaavat tätä perustuslain 10 §:n muuttamista. Siinäkin esitysluonnos on vasta tekeillä, ja aikatauluaikeeseen mukaan se olisi viikolla 33 syksyllä annettavissa. Sitten ovat vielä nämä sotilastiedustelumuutosesitykset, joista minulla ei ole tietoa, milloin ne olisivat esittelykunnossa.

Kun halutaan varmuutta siitä, minkälaisia tosiasiallisia valtuuksia tässä perustuslain nojalla annettavassa lainsäädännössä halutaan, niin on syytä saada nuo esitykset eduskunnan tietoon ja tavallaan samanaikaisesti käsitellä tätä perustuslain muutosta ja näitä yksityiskohtaisempia tiedustelua koskevia lakeja perustuslakivaliokunnassa ja hallintovaliokunnassa ja puolustusvaliokunnassa. Silloin ei tapahdu semmoista vyöryttämistä ja voidaan saada kuva tästä niin, että tiedetään, minkälaisena tulkitaan tätä perustuslain uutta säännöstä, kun sen nojalla näitä lavennettuja toimivaltuuksia annetaan — niin kuin tässä keskustelussa on korostettu — välttämättömiin, vakavaa rikollisuutta koskeviin tarkoituksiin.

Sisällöstä perustuslain muutoksen osalta on päästy hyvin laajaan yksimielisyyteen. Täsähän ei ollut tarkoituskaan, että siellä olisi viimeistä sanaa myöten haettu yhteistä sopua, vaan haettiin malli, jonkalainen esitys voidaan tuoda eduskunnan käsittelyyn, ja täällä siten otetaan tarkemmin kantaa sen sisältöön valiokunnissa, perustuslakivaliokunnassa tässä tapauksessa, mutta tietysti myöskin lausuntovaliokunnat antavat sitten oman panoksensa tuon säätämisen tarkkuuteen.

Normaali perustuslain säätämisyjärjestyshän on tietysti vallitseva, niin että siinä on vaalit välissä ja vaalien jälkeen kahden kolmasosan enemmistö tarvitaan. Ei voi tietysti miksiäkään pääsäännöksi ottaa sitä, mikä tapahtui silloin vuonna 2018 tiedustelulakien osalta, että pitäisi ehdoin tahdoin pyrkiä kiireellisyyteen, viiden kuudesosan enemmistöön, jos sillä ei ole merkittävää aikasäästöä saavutettavissa. Mutta tämän arviointi, mennäänkö tavallisessa perustuslain säätämisyjärjestyksessä vai sitten kiireellisessä, tapahtuisi varmaan sitten, kun tämä materiaallinen sisältö on tarkemmin käsitelty ja on myöskin kuultu viranomaisten arvioita siitä, onko sellaisia erityisiä pakottavia syitä, minkä takia pitäisi tätä poikkeavaa, nopeutettua säätämisyjärjestystä käyttää.

Lopputuloksessa, eli milloinkä nämä lainsäädännön muutokset poliisin toimivaltuuksien ja sotilastiedustelun toimivaltuuksien ja suojelupoliisin toimivaltuuksien osalta saadaan käyttöön, kovin suurta eroa ei ole sillä, saadaanko ne vaalien jälkeen esimerkiksi touko—kesäkuussa 2027 vai olisiko se — jos tätä ikään kuin nopeinta aikataulua kuvitellaan eli saadaan hallituksen esitykset äsken selostamani aikataulun mukaisesti — vuodenvaihteen tienoilla. Elikkä kysymys on noin muutaman kuukauden tai puolen vuoden aikaerosta siinä voimaansaattamisessa.

Mutta tätä siis ehditään käsitellä tässä eduskuntakäsittelyn aikana. Tärkeää on, että tämä lainvalmistelun tässä vaiheessa sinänsä hyvä laatu jatkuu myöskin tässä eduskuntakäsittelyssä, että haetaan mahdollisimman tarkkaa sääntelyä ja myöskin laajaa poliittista yhteis-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2026 vp

ymmärrystä siitä, minkälaiset poikkeukselliset toimivaltuudet ovat tarpeen loukkaamatta näitten tärkeiden perusoikeuksien, kotirauhan suojan, henkilötietojen suojan tai luottamuksellisen viestin suojan, ydintä tai niiden uskottavuutta Suomen kansalaisten silmissä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Vestman, olkaa hyvä.

20.33 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Haluan kiittää edustaja Koskista rakentavasta puheenvuorosta. Siinä kävi ilmi tämän meidän parlamentaarisen työn luonne tähän asti ja myös se huolellinen työ, jossa on pyritty varmistumaan siitä, että näitä suomalaisille todella tärkeitä oikeuksia, kotirauhan suojaa ja luottamuksellisen viestin salaisuutta, edelleen perustuslaissa suojataan ja niiden rajoittaminen mahdollistetaan vain vakavan rikollisuuden uhkan tai kansallista turvallisuutta vakavasti uhkaavan toiminnan perusteella.

Pidän arvokkaana edustaja Koskisen näkemystä siitä, että tähän kiireellisyyteen otetaan kantaa perustuslakivaliokunnan kuulemisten ja arvion jälkeen. Toivottavasti sitten syksyllä meillä on täällä eduskunnan käsittelyssä tosiaan myös ne tavallisen lain toimivaltuudet, ja niitäkin voidaan sitten täällä valiokunnissa ottaa huomioon. Perustuslakivaliokunta tulee siis kuulemaan myös turvallisuusviranomaisia tästä sääntelytarpeesta ja nimenomaan tästä turvallisuusympäristön muutoksesta ja ottaa sitten tämänkin tiedon huomioon tehdesään tätä kiireellisyysarviointia. Työmme siis alkaa tämän lähetekeskustelun päätyttyä. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin perustuslakivaliokuntaan, jolle hallintovaliokunnan ja puolustusvaliokunnan on annettava lausunto.